

·บรรณานุกรม

หนังสือ

- การศาสนา, กรม. "ประกาศห้ามพระเณรไม่ให้บวชหญิงเป็นบรรพชิต" ในระเบียบกรมการศาสนา, หน้า ๔๑๘. พระนคร กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๔๗๑
- กิตติวุฒ โภท ภิคุ. บทบาทแม่ชีไทย พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสมัย, ๒๕๑๗
- ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. ภิกษุณียังมีอยู่หรือ? พิมพ์ครั้งที่ ๑. นครปฐม : โรงพิมพ์พระโพธิ-สัตย์, ๒๕๑๘
- ลาลูแบร์. จดหมายเหตุลาลูแบร์ เล่ม ๑. แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร. พระนคร : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, ๒๕๑๐
- พระราชวิสุทธิโสภณ (วิลาส ญาณวโร). "ประวัติการสร้างอุโบสถวัดคอน" ในอนุสรณ์งานฝังลูกนิมิตผูกพัทธสีมาวัดคอน. ยานนาวา, หน้า ๑-๗. กรุงเทพมหานคร : พี.เอส การพิมพ์, ๒๕๒๓
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๕
- สันติอโศก, สำนัก. กฎระเบียบของชาวอโศก, หน้า ๒๔-๒๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์-มูลนิธิธรรมสันติ. (ม.ป.ป.)
- สถาบันแม่ชีไทย, มูลนิธิ. ระเบียบปฏิบัติของมูลนิธิสถาบันแม่ชีไทย, หน้า ๗-๘. กรุงเทพ-มหานคร : สันติศิริการพิมพ์, ๒๕๒๒

บทความ

- ๑) จิรติ ดิงศภัทย์ และอุษา ดันติเวชกุล. "พรหมลิขิต : ภาพหลอน และความเป็นจริงของสตรีไทย." วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง ๑ (พค.-มีย. ๒๕๒๔) : ๗๖-๗๗.
- ๒) จิตรภา. "แม่ชีไทยยุคใหม่." แม่ชีสาร ๒ (พค.-กค. ๒๕๑๔) : ๒๔-๓๐.
- ๓) นิเทศธรรมาราม, พระครู. "ชีวิตชี." แม่ชีสาร ๑๑ (พค.-กค. ๒๕๒๔ ก) : ๓๓-๓๗, ๑๒ (สค.-ตค. ๒๕๒๔ ข) : ๓๖-๔๐, ๑๓ (พย.-มค. ๒๕๒๔ ก) : ๓๓-๓๔, ๑๓ (กพ.-เมย. ๒๕๒๔ ข) : ๓๓-๓๔.
- ๔) ปิ่น มุทุกันต์, พ.อ. "เรื่องกำเนิดพระภิกษุณี." และ "ความรู้เรื่องพระภิกษุณี." ใน มุมมอง, หน้า ๒๔๔-๒๔๖ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๑๓.
- ๕) ปิ่น มุทุกันต์, พ.อ. "แม่ชีไทย." ออมลินสาร ๑๔ (เมษายน ๒๕๑๑) : ๑๐-๑๕.
- ๖) ประสาน ทองภักดี, พ.ท. "บทบาทของสตรีในพุทธศาสนา." แม่ชีสาร ๗ (พย.-มค. ๒๕๑๔) : ๑๒-๑๔.
- ๗) เสมอ บุญมา. "ภิกษุณีในพุทธศาสนา." วารสารสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ๑๓ (มค.-มีย. ๒๕๒๔) : ๑-๖๕.
- ๘) สถาบันแม่ชีไทย. "คำกราบถวายบังคมทูลรายงาน." แม่ชีสาร ๑๓ (พค.-มีย. ๒๕๒๔) : ๒-๖.
- ๙) อุดรคณาพิทักษ์, พระ. "การพัฒนาแม่ชีไทย." แม่ชีสาร ๖ (สค.-ตค. ๒๕๑๔) : ๑๔-๒๔.

เอกสารอื่น ๆ

- ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. "Buddhism and the Status of Women" เอกสารเสนอต่อที่ประชุมวิชาการ Thai Studies ครั้งที่ ๑ ที่กรุงเตลีส ประเทศอินเดีย, ๒๕๒๔ (อัครา).

- ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. "ฐานะทางศาสนาสำหรับหญิงไทย." เอกสารเสนอต่อที่ประชุม Histories of Religion ครั้งที่ ๑๔ ที่เมืองวินนิเปก คานาดา, ๒๕๒๓ (อัครสำเนา).
- แน่นน้อย ปัญจพรรค. "แม่ชี." รายงานวิจัย, ๒๕๒๓ (อัครสำเนา).
- แน่นน้อย ปัญจพรรค และนฤมล พงษ์อักษร. "ทัศนคติของแม่ชีที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของตนเอง." รายงานวิจัย, ๒๕๒๓ (อัครสำเนา).
- บุญเต็ม ไพเราะ. "สถานภาพและบทบาทของสตรีในสังคมไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗.
- ประคอง สิงหนาทนิติรักษ์. "บทบาทของแม่ชีไทยในการพัฒนาสังคม." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๕.
- วัตรทรงธรรมกัลยาณี. "พระมหาโพธิ์ธรรมอาจารย์." เอกสารแนะนำวัตรทรงธรรมกัลยาณี, ๒๕๒๑.
- ลิณี กมลนาวัน. "การเปลี่ยนแปลงฐานะทางสังคมของสตรีไทย." เอกสารผลงานตามโครงการส่งเสริมการวิจัย สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ ลำดับที่ ๘๗, ๒๕๒๓.
- เอกสารแนะนำศูนย์สภาภาษาชาติไทย เขาล้าน จังหวัดตราด. ม.ป.ป.

สัมภาษณ์

- วรมัย กบิลสิงห์, ภิกษุณี. สัมภาษณ์, ๕ สิงหาคม ๒๕๒๕.
- ศิลาณี บุญตา, แม่ชี. สัมภาษณ์, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๒๕.
- สีลาจาริณีสุทิสสี วงศ์เดือน, แม่ชี. สัมภาษณ์, ๑๗ สิงหาคม ๒๕๒๕.

BIBLIOGRAPHY

Books

I.B. Horner. Women Under Primitive Buddhism. London : George
Routledge & Sons, Ltd. 1930.

Narida M. Cook. "The Position of Nuns in Thai Buddhism." Master's
Thesis, Department of Arts, Australian National University,
1981.

ภาคผนวก : ก

คู่มือที่ใช้ประกอบการสัมมนา

" เรื่องทัศนคติที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของแม่ชีในสังคมไทย "

คู่มือที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์

เรื่องทัศนคติที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของแม่ชีในสังคมไทยส่วนที่ ๑ ข้อมูลเบื้องต้น (ประชาชน)

- ๑) เพศ ชาย หญิง
- ๒) อายุ ต่ำกว่า ๒๐ ปี ๒๑-๓๐ ปี
 ๓๑-๔๐ ปี ๔๑-๕๐ ปี
 ๕๑-๖๐ ปี ๖๑ ปีขึ้นไป
- ๓) ท่านมีความรู้หรือประสบการณ์ที่เกี่ยวกับแม่ชีทั่วไปอย่างไรบ้าง
- ก. มีญาติมิตร เคยบวชหรือบวชอยู่ในปัจจุบัน
- ข. รู้ศีล ๘ ของแม่ชีเป็นอย่างดี
- ค. รู้วัตถุประสงค์และกิจกรรมของสถาบันแม่ชีไทย
- ง. เคยให้ความร่วมมือหรือร่วมกิจกรรมในทางศาสนาหรือทางสังคมกับแม่ชี
- จ. มีความรู้ความคุ้นเคยหรือประสบการณ์มากกว่า ๑ ข้อ
- ฉ. ไม่มีความรู้ความคุ้นเคยหรือประสบการณ์ดังกล่าว เลยแม้แต่ข้อเดียว

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเบื้องต้น (แม่ชี)

๑) อายุ

ต่ำกว่า ๒๐ ปี

๒๑-๓๐ ปี

๓๑-๔๐ ปี

๔๑-๕๐ ปี

๕๑-๖๐ ปี

๖๑ ปีขึ้นไป

๒) สถานภาพการสมรส

โสด

แต่งงานแล้ว

หย่าร้าง

หม้าย

๓) อาชีพเดิมก่อนที่จะบวช

ทำการเกษตร

ค้าขาย

รับจ้าง

รับราชการและอื่น ๆ

๔) สาเหตุที่ทำให้มาบวช

สาเหตุส่วนตัว (ผิดหวังในชีวิต ปัญหาครอบครัว แก้นั้นสะเดาะเคราะห์)

ต้องการหาความสงบ ไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับโลกภายนอก

ต้องการหาความรู้ความก้าวหน้า

ต้องการช่วยเหลือศาสนาและสังคม

ศรัทธาอยากได้กุศล

อื่น ๆ

๕) ระดับการศึกษา ด้านสามัญศึกษา

ไม่จบอะไร

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗

จบการศึกษาสูงกว่าชั้น ป. ๗

๖) การศึกษาด้านธรรมศึกษา

ไม่ได้เรียนอะไร

ธรรมศึกษาตรี

ธรรมศึกษาโท

ธรรมศึกษาเอก

อื่น ๆ .....

๗) ภูมิลำเนาเดิม

กรุงเทพฯ

ต่างจังหวัด

๘) บวชมานาน

๑-๔ ปี

๑๐-๑๔ ปี

๒๐-๒๔ ปี

๕-๙ ปี

๑๕-๑๙ ปี

๒๕ ปีขึ้นไป

๙) คิดตั้งใจจะบวชต่อไปนาน

ตลอดชีวิต

ยังไม่ได้กำหนดแต่คิดว่าจะสึก

ยังไม่มีกำหนดแน่นอน

กำหนดเวลาที่จะสึกแล้ว

๑๐) ระหว่างบวชมีรายได้จาก

ทรัพย์สินเดิมของตน

ค่าตอบแทนจากการทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ

อื่น ๆ .....

ญาติพี่น้องลูกหลาน

ผู้บริจาค

๑๑) ระหว่างที่บวชได้ร่วมทำกิจกรรมอะไรบ้าง

ทางศาสนา .....

.....

ทางสังคม เศรษฐกิจการเมือง .....

.....

๑๒) ในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ คิดว่าค่าตอบแทนมีความจำเป็นมากน้อยเพียงไร

จำเป็นมาก

จำเป็นบ้าง

จำเป็นน้อย

ไม่จำเป็นเลย

๑๓) หน้าที่ของท่านที่มีต่อวัดและสังคม .....

.....

๑๔) กิจวัตรประจำวัน .....

.....

๑๕) ระหว่างที่บวชได้รับการศึกษาเพิ่มเติมอะไรบ้าง .....

.....

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของแม่ชี (ทั้งแม่ชีและประชาชน)
ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นว่าเหมาะสม และเติมข้อความลงใน
ช่องว่าง .....

	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
๑) ศิล ๘ ที่แม่ชีปฏิบัติอยู่นั้นเหมาะสมดีแล้ว ถ้าไม่เห็นด้วย คิดว่าศิลป ๘ นั้น	☐	☐	☐
๒) แม่ชีไทยทั่วไปได้รับการเคารพยกย่องนับถือมากแล้ว	☐	☐	☐
๓) การที่ยังมีแม่ชีบางส่วนไม่ได้รับการยกย่องนับถือเท่าที่ควรเป็นเพราะ			
๓.๑ แม่ชีมิใช่หนักบวชตามหลักพุทธศาสนา	☐	☐	☐
๓.๒ แม่ชีประพฤติปฏิบัติตัวไม่ดี (เช่นแม่ชีชอทาน)	☐	☐	☐
๓.๓ ยังทำประโยชน์ต่อศาสนาน้อย	☐	☐	☐
๓.๔ ยังทำประโยชน์ต่อสังคมน้อย	☐	☐	☐
๓.๕ ประชาชนไม่เลื่อมใสศรัทธา	☐	☐	☐
๓.๖ อื่น ๆ			
๔) ท่านคิดว่าสาเหตุที่ทำให้แม่ชีบางส่วนประพฤติปฏิบัติตัวไม่เหมาะสม เป็นเพราะ			
๔.๑ แม่ชียังมีกิเลส	☐	☐	☐
๔.๒ บุคคลแอบอ้าง (ชีปลอม)	☐	☐	☐
๔.๓ ขาดการสอดส่องดูแลจากฝ่ายปกครอง	☐	☐	☐
๔.๔ ขาดการอบรมและปฏิบัติ	☐	☐	☐
๔.๕ ความเป็นอยู่ไม่ดี (ชราภาพ เจ็บป่วย ไม่มีรายได้)	☐	☐	☐
๔.๖ อื่น ๆ			

	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
๕) ควรแก้ปัญหาดังกล่าวนี้อย่างไร			
๕.๑ ให้ผู้ปกครองวัด สำนักและสถาบันแม่ชีไทยควบคุมดูแลให้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น	☐	☐	☐
๕.๒ ให้สึก	☐	☐	☐
๕.๓ รัฐบาล เข้าช่วยเหลือ	☐	☐	☐
๕.๔ กรมการศาสนา เข้าควบคุม	☐	☐	☐
๕.๕ กรมประชาสัมพันธ์ ร่วมกับกรมตำรวจช่วยแก้ไขและให้การสงเคราะห์	☐	☐	☐
๕.๖ สนับสนุนให้แม่ชีมีอาชีพ	☐	☐	☐
๖) ท่านคิดว่า การบวชชีก่อให้เกิดประโยชน์			
๖.๑ ทำให้จิตใจสงบ	☐	☐	☐
๖.๒ เป็นทางออกในการแก้ปัญหาชีวิต	☐	☐	☐
๖.๓ ได้ทำบุญรักษาศีล	☐	☐	☐
๖.๔ เข้าใจในหลักธรรมและนำไปปฏิบัติ	☐	☐	☐
๖.๕ มีความรู้ในทางศาสนามากขึ้น	☐	☐	☐
๖.๖ ครอบครัวยังได้บุญ	☐	☐	☐
๖.๗ ครอบครัวยังศรัทธาศาสนามากขึ้น	☐	☐	☐
๖.๘ ด้ลดภาระความกังวลของครอบครัว	☐	☐	☐
๖.๙ มีโอกาสช่วยเหลือทำประโยชน์ต่อสังคม	☐	☐	☐
๖.๑๐ ช่วยเผยแพร่พุทธศาสนา	☐	☐	☐
๖.๑๑ ช่วยแบ่งเบาภาระของสังคม	☐	☐	☐
๖.๑๒ อื่น ๆ (ระบุ)			
.....			
๗) ท่านคิดว่าแม่ชีสมควรมีบทบาทอย่างไรบ้าง			
<u>ด้านศาสนา</u>			
๗.๑ เผยแพร่ศาสนาทางสื่อมวลชน	☐	☐	☐

เห็นด้วย   ไม่แน่ใจ   ไม่เห็นด้วย

- ๗.๒ เข้าร่วมกับภิกษุสงฆ์ในพิธีต่าง ๆ ทางศาสนา
- ๗.๓ อบรมศีลธรรมแก่ประชาชน
- ๗.๔ ช่วยหาเงินสร้างและบำรุงวัด
- ๗.๕ อื่น ๆ (ระบุ) .....

ด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง

- ๗.๑ ให้คำปรึกษาแนะนำในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งเรื่อง
เกี่ยวกับปัญหาชีวิต
- ๗.๒ สอนหนังสือเด็กยากจน
- ๗.๓ เป็นอาสาสมัครท้องถิ่นยามจำเป็นหรือเกิดเหตุ
ฉุกเฉิน และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ขาดแคลน
- ๗.๔ อบรมให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน
- ๗.๕ ดูแลคนชราและพยาบาลคนป่วยอนาถา
- ๗.๖ ช่วยหาเสียงสนับสนุนผู้แทน และไปลงคะแนน
เสียงเลือกตั้ง สส. และ สจ.
- ๗.๗ อื่น ๆ (ระบุ) .....

๘) ท่านคิดว่าบทบาทของแม่ชีในสังคมควรจะปรับปรุงแก้ไข
อย่างไรบ้าง

- ๘.๑ เลิกยุ่งเกี่ยวกับโลกภายนอก
- ๘.๒ มีบทบาทในการดูแลวัดและศาสนามากขึ้น
- ๘.๓ มีบทบาทเพิ่มขึ้นในสังคมทุกด้านเท่าที่เหมาะสม
- ๘.๔ อื่น ๆ (ระบุ) .....

๑๖) ท่านคิดว่าบุคคลและหน่วยงานต่อไปนี้ควรจะมีส่วนในการปรับปรุงสถานภาพและบทบาทของแม่ชียังไร

ก) ประชาชน .....

ข) แม่ชี .....

ค) สถาบันแม่ชีไทย .....

ง) พระสงฆ์ .....

จ) กรมศาสนา .....

๑๗) ถ้าหากจะมีการทบทวนให้การบวชชีเป็นการบวชภิกษุณีสงฆ์ โดยกำหนด เงื่อนไขคุณสมบัติของผู้ที่จะบวชได้ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร

ก) เห็นด้วย เพราะ .....

ข) ไม่เห็นด้วย เพราะ .....

ภาคผนวก : ข

ตารางแสดงข้อมูลทั่ว ๆ ไปที่เกี่ยวกับแม่ชีและประชาชนที่สัมภาษณ์

ตารางแสดงข้อมูลทั่วไป ที่เกี่ยวกับแม่ชีที่สัมภาษณ์

ตารางที่ ๑ ตารางแสดงอายุของแม่ชี

ช่วงอายุ	จำนวน	คิด เป็นร้อยละ
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒	๔.๒๕
อายุ ๒๑-๓๐ ปี	๗	๑๔.๖๙
อายุ ๓๑-๔๐ ปี	๙	๑๙.๑๕
อายุ ๔๑-๕๐ ปี	๑๐	๒๑.๒๗
อายุ ๕๑-๖๐ ปี	๑๐	๒๑.๒๗
อายุ ๖๑ ปีขึ้นไป	๙	๑๙.๑๕
รวม	๔๗	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๒ ตารางแสดงสถานภาพการสมรสของแม่ชี

สถานภาพการสมรส	จำนวน	คิด เป็นร้อยละ
โสด	๒๑	๔๔.๖๘
แต่งงานแล้ว	๑๕	๓๑.๙๑
หม้าย (คู่สมรสตาย)	๗	๑๔.๖๙
หย่าร้าง	๔	๘.๕๑
รวม	๔๗	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๓ ตารางแสดงอาชีพเดิมของแม่ชีก่อนที่จะมาบวช

อาชีพเดิม	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ทำเกษตร	๒๑	๔๔.๖๘
ค้าขาย	๑๐	๒๑.๒๗
รับจ้าง	๗	๑๔.๘๘
รับราชการและอื่น ๆ	๔	๑๕.๑๔
รวม	๔๒	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔ ตารางแสดงสาเหตุที่ทำให้มาบวช

สาเหตุ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
สาเหตุส่วนตัว (ผิดหวังในชีวิต, บวชแก้บนสะเดาะเคราะห์)	๔	๑๔.๑๔
ต้องการหาความสงบ	๘	๑๙.๐๕
ต้องการหาความรู้ความก้าวหน้า	๖	๑๔.๒๙
ต้องการช่วยเหลือศาสนาและ สังคม	๗	๑๖.๖๗
ศรัทธาอยากได้กุศล	๑๒	๒๘.๕๗
รวม	๓๗	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๕ ตารางแสดงระดับการศึกษาของแม่ชีด้านสามัญศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ไม่จบอะไร	๖	๑๒.๗๖
จบการศึกษาชั้น ป. ๔	๒๐	๔๒.๕๕
จบการศึกษาชั้น ป. ๗	๕	๑๐.๖๓
จบการศึกษาสูงกว่าชั้น ป. ๗	๑๑	๒๓.๕๐
รวม	๔๗	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๖ ตารางแสดงระดับการศึกษาของแม่ชีด้านธรรมศึกษาระหว่างที่บวชอยู่

ระดับการศึกษา	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
ไม่ได้ศึกษา	๒๘	๕๙.๕๗
ธรรมศึกษาตรี	๕	๑๐.๖๓
ธรรมศึกษาโท	๓	๖.๓๘
ธรรมศึกษาเอก	๑๑	๒๓.๕๐
รวม	๔๗	๑๐๐.๐๐

และในบรรดาผู้ที่ได้รับการศึกษาทางด้านธรรมศึกษาแล้วยังได้ศึกษาอภิธรรมอีกด้วย

๖ ท่าน

ตารางที่ ๗ ตารางแสดงระยะเวลาที่บวชมานานาน

ระยะเวลาที่บวชมาแล้ว (ปี)	จำนวน	คิด เป็นร้อยละ
๑-๔ ปี	๑๓	๒๗.๖๕
๕-๙ ปี	๑๒	๒๕.๕๓
๑๐-๑๔ ปี	๑๐	๒๑.๒๗
๑๕-๑๙ ปี	๓	๖.๓๘
๒๐-๒๔ ปี	๒	๔.๒๕
๒๕ ปีขึ้นไป	๗	๑๔.๘๘
รวม	๔๗	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๘ ตารางแสดงความตั้งใจที่จะบวชต่อไป

ความตั้งใจที่จะบวชนานาน	จำนวน	คิด เป็นร้อยละ
ตลอดชีวิต	๑๔	๓๑.๙๑
ยังไม่ได้กำหนดแน่นอน	๑๘	๓๘.๒๙
ยังไม่ได้กำหนดแน่นอน แต่คิดว่าจะสึก	๑๑	๒๓.๔๐
ได้กำหนด เวลาที่จะสึกแล้ว	๓	๖.๓๘
รวม	๔๗	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔ ตารางแสดงแหล่งที่มาของรายได้ในระหว่างที่บวช

ที่มาของรายได้ระหว่างบวช	จำนวน	คิด เป็นร้อยละ
ได้จากทรัพย์สินเดิมของตน	๘	๑๗.๐๒
ได้จากญาติพี่น้อง	๑๘	๓๘.๒๙
ค่าตอบแทนจากการทำงาน เล็ก ๆ น้อย ๆ	๒	๔.๒๕
มีผู้บริจาค	๙	๑๙.๑๔
มีรายได้ตั้งแต่ ๒ ข้อขึ้นไป ที่กล่าวมาแล้ว	๑๐	๒๑.๒๗
รวม	๔๗	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๑๐ ตารางแสดงความคิดเห็นของแม่ชีที่เกี่ยวกับความจำเป็นของค่าตอบแทนในการ
ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

ความจำเป็นของค่าตอบแทน	จำนวน	คิด เป็นร้อยละ
มีความจำเป็นมาก	๗	๑๔.๘๙
มีความจำเป็นน้อย	๑๐	๒๑.๒๗
มีความจำเป็นบ้าง	๑๘	๔๐.๔๒
ไม่จำเป็นเลย	๑๑	๒๓.๔๐
รวม	๔๖	๑๐๐.๐๐

ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประชาชนที่สัมภาษณ์

ตารางที่ ๑๑ ตารางแสดงอายุของประชาชน

ช่วงอายุ	จำนวน	คิด เป็นร้อยละ
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๑๐	๑๒.๑๙
๒๑-๓๐ ปี	๑๒	๑๔.๖๓
๓๑-๔๐ ปี	๑๐	๑๒.๑๙
๔๑-๕๐ ปี	๒๒	๒๖.๘๒
๕๑-๖๐ ปี	๑๖	๑๙.๕๑
๖๑ ปีขึ้นไป	๒๒	๑๔.๖๓
รวม	๘๒	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๑๒ ตารางแสดงความรู้หรือประสบการณ์ของประชาชนเกี่ยวกับ เรื่องของแม่ชี

ความรู้หรือประสบการณ์	จำนวน	คิด เป็นร้อยละ
มีญาติมิตร เคยบวชหรือบวชอยู่ ในปัจจุบัน	๑๐	๑๒.๑๙
รู้ศีล ๘ ของแม่ชีเป็นอย่างดี	๑๕	๑๘.๒๙
รู้วัตถุประสงค์และกิจกรรมของ สถาบันแม่ชีไทย	๗	๘.๕๓
เคยให้ความร่วมมือหรือร่วมกิจกรรม ในทางศาสนาหรือทางสังคมร่วม กับแม่ชี	๑๐	๑๒.๑๙
มีความรู้หรือประสบการณ์มากกว่า ๑ ปีขึ้นไป	๒๒	๒๖.๘๒
ไม่เคยมีความรู้หรือประสบการณ์ตั้ง กล่าวมาแม้แต่เพียงข้อเดียว	๑๘	๒๑.๙๕
รวม	๘๒	๑๐๐.๐๐

ภาคผนวก : ค

ตารางเปรียบเทียบระหว่างทัศนคติของแม่ชีวัดสร้อยทองกับประชาชน
ในละแวกวัดสร้อยทอง ที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของแม่ชีทั่วไป

ตาราง เปรียบเทียบระหว่างทัศนคติของแม่ชีวัดสร้อยทองกับประชาชนในละแวกวัดสร้อยทองที่มีต่อ
สถานภาพและบทบาทของแม่ชี

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาท ของแม่ชี	แม่ชี			ประชาชน		
	เห็นด้วย ร้อยละ (จำนวน)	ไม่แน่ใจ ร้อยละ (จำนวน)	ไม่เห็นด้วย ร้อยละ (จำนวน)	เห็นด้วย ร้อยละ (จำนวน)	ไม่แน่ใจ ร้อยละ (จำนวน)	ไม่เห็นด้วย ร้อยละ (จำนวน)
๑) ศิล ๘ ที่แม่ชีปฏิบัติอยู่นั้นเหมาะสมดีแล้ว	๘๕.๑๐ (๔๐)	-	๑๔.๘๙ (๗)	๗๓.๑๗ (๖๐)	๑๙.๕๑ (๑๖)	๗.๓๒ (๖)
๒) แม่ชีโดยทั่วไปได้รับการเคารพยกย่องนับ ถือมากแล้ว	๕๓.๑๙ (๒๕)	๒๓.๕๐ (๑๑)	๒๓.๕๐ (๑๑)	๖๐.๙๗ (๕๐)	๒๙.๒๖ (๒๔)	๙.๙๓ (๘)
๓) การที่ยังมีแม่ชีบางส่วนไม่ได้รับการยกย่อง นับถือเท่าที่ควรเป็นเพราะ						
๓.๑ แม่ชีมีใช้นักบวชตามหลักพุทธศาสนา	๓๖.๑๗ (๑๗)	๔๐.๔๒ (๑๙)	๓๑.๙๑ (๑๕)	๒๖.๘๒ (๒๒)	๒๙.๒๖ (๒๔)	๔๓.๙๑ (๓๖)
๓.๒ แม่ชีประพฤติตัวไม่ดี	๕๕.๓๑ (๒๖)	๒๗.๖๕ (๑๓)	๑๗.๐๔ (๗)	๕๑.๒๑ (๔๒)	๒๙.๓๙ (๒๐)	๑๙.๔๐ (๑๖)
๓.๓ ยังทำประโยชน์ต่อศาสนาน้อย	๔๘.๙๓ (๒๓)	๓๑.๙๑ (๑๕)	๑๙.๑๖ (๘)	๔๑.๕๖ (๓๔)	๓๙.๑๔ (๒๘)	๑๙.๓๐ (๑๖)
๓.๔ ยังทำประโยชน์ต่อสังคมน้อย	๕๗.๔๔ (๒๗)	๔๒.๕๕ (๒๐)	-	๕๓.๖๕ (๔๔)	๒๖.๘๒ (๒๒)	๑๙.๕๓ (๑๖)
๓.๕ ประชาชนไม่เลื่อมใสศรัทธา	๓๘.๒๙ (๑๘)	๖๑.๗๐ (๒๙)	-	๓๙.๐๒ (๓๒)	๔๑.๕๖ (๓๔)	๑๙.๔๑ (๑๖)
๔) สาเหตุที่ทำให้แม่ชีบางส่วนประพฤติปฏิบัติ ตัวไม่เหมาะสม เป็นเพราะ						
๔.๑ แม่ชียังมีกิเลส	๗๔.๕๖ (๓๕)	๒๕.๔๓ (๑๒)	-	๙๒.๖๘ (๗๖)	๗.๓๑ (๖)	-
๔.๒ บุคคลแอบอ้าง	๕๕.๓๑ (๒๖)	๒๕.๔๓ (๑๒)	๑๙.๑๖ (๘)	๗๓.๑๗ (๖๐)	๑๙.๕๑ (๑๖)	๑๐.๙๓ (๘)
๔.๓ ขาดการสอดส่องดูแลจากฝ่าย ปกครอง	๔๘.๙๓ (๒๓)	๓๑.๙๑ (๑๕)	๑๙.๑๖ (๘)	๔๑.๕๖ (๓๔)	๔๑.๕๖ (๓๔)	๑๙.๓๐ (๑๖)

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาท ของแม่ชี	แม่ชี			ประชาชน		
	เห็นด้วย ร้อยละ (จำนวน)	ไม่แน่ใจ ร้อยละ (จำนวน)	ไม่เห็นด้วย ร้อยละ (จำนวน)	เห็นด้วย ร้อยละ (จำนวน)	ไม่แน่ใจ ร้อยละ (จำนวน)	ไม่เห็นด้วย ร้อยละ (จำนวน)
๔.๔ ขาดการอบรมและการปฏิบัติ	๕๕.๓๑ (๒๖)	๒๗.๖๕ (๑๓)	๑๘.๐๔ (๗)	๕๖.๐๔ (๔๖)	๑๙.๕๑ (๑๖)	๒๔.๓๙ (๒๐)
๔.๕ ความเป็นอยู่ไม่ดี	๕๑.๐๖ (๒๔)	๒๗.๖๕ (๑๓)	๒๑.๒๗ (๑๐)	๔๘.๗๘ (๔๐)	๓๑.๗๐ (๒๖)	๑๙.๕๑ (๑๖)
๕) ควรแก้ปัญหาการประพุดิตัวที่ไม่เหมาะสม ของแม่ชีโดย						
๕.๑ ให้ผู้ปกครองวัด สำนักและสถาบัน แม่ชีไทยควบคุมดูแลให้ใกล้ชิดเพิ่ม มากขึ้น	๗๖.๕๘ (๓๖)	๒๓.๔๐ (๑๑)	-	๗๐.๗๓ (๕๘)	๒๙.๒๖ (๒๔)	-
๕.๒ ให้เลิก	๓๖.๑๗ (๑๗)	๒๓.๔๐ (๑๑)	๒๑.๒๗ (๘)	๓๐.๔๘ (๒๕)	๒๓.๑๗ (๑๙)	๔๖.๓๕ (๓๘)
๕.๓ รัฐบาลเข้าช่วยเหลือ	๕๕.๓๑ (๒๖)	๒๗.๖๕ (๑๓)	๑๗.๐๒ (๘)	๕๓.๖๕ (๔๔)	๒๕.๖๐ (๒๑)	๒๐.๗๓ (๑๗)
๕.๔ กรมศาสนาเข้าควบคุม	๖๕.๘๕ (๓๔)	๒๗.๖๕ (๑๓)	-	๘๖.๕๘ (๗๑)	๑๓.๔๑ (๑๑)	-
๕.๕ กรมประชาสัมพันธ์ร่วมกับกรมตำ รวจช่วยแก้ไขและให้การสงเคราะห์	๕๑.๐๖ (๒๔)	๒๙.๗๘ (๑๔)	๒๑.๒๗ (๘)	๕๒.๖๘ (๓๕)	๒๘.๐๔ (๒๓)	๒๙.๙๖ (๒๔)
๕.๖ สนับสนุนให้แม่ชีมีอาชีพ	๗๔.๔๖ (๓๕)	๒๑.๒๗ (๑๐)	๔.๒๕ (๒)	๕๑.๔๖ (๓๔)	๒๐.๗๓ (๑๗)	๓๗.๘๐ (๓๑)
๖) การบวชชีก่อให้เกิดประโยชน์						
๖.๑ ทำให้จิตใจสงบ	๑๐๐ (๔๗)	-	-	๗๘.๐๔ (๖๔)	๓๘.๒๙ (๑๘)	-
๖.๒ เป็นทางออกในการแก้ปัญหาชีวิต	๔๔.๖๘ (๒๑)	๓๖.๑๗ (๑๗)	๑๙.๑๔ (๘)	๕๓.๖๕ (๔๔)	๓๘.๒๙ (๑๘)	๒๔.๓๙ (๒๐)
๖.๓ ได้ทำบุญรักษาศีล	๑๐๐ (๔๗)	-	-	๕๔.๘๗ (๔๕)	๒๔.๓๙ (๒๐)	๑๘.๖๓ (๑๒)

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาท ของแม่ชี	แม่ชี			ประชาชน		
	เห็นด้วย ร้อยละ (จำนวน)	ไม่เห็นด้วย ร้อยละ (จำนวน)	ไม่เห็นด้วย ร้อยละ (จำนวน)	เห็นด้วย ร้อยละ (จำนวน)	ไม่เห็นด้วย ร้อยละ (จำนวน)	ไม่เห็นด้วย ร้อยละ (จำนวน)
๖.๔ เข้าใจในหลักธรรมและนำไปปฏิบัติ	๗๖.๕๙ (๓๖)	๒๓.๔๐ (๑๑)	-	๕๓.๖๕ (๔๔)	๒๔.๓๙ (๒๐)	๓๘.๒๙ (๑๘)
๖.๕ มีความรู้ในทางศาสนามากขึ้น	๖๘.๐๘ (๓๒)	๓๑.๙๑ (๑๕)	-	๔๘.๗๘ (๔๐)	๓๑.๗๐ (๒๖)	๑๙.๕๑ (๑๖)
๖.๖ ครอบครัวยุติบุญ	๖๕.๙๕ (๓๑)	๑๙.๑๕ (๙)	๑๕.๘๙ (๗)	๕๘.๕๓ (๔๘)	๒๙.๒๖ (๒๔)	๑๒.๑๙ (๑๐)
๖.๗ ครอบครัวยุติศรัทธาในศาสนาเพิ่มขึ้น	๗๔.๕๖ (๓๕)	๒๕.๔๓ (๑๒)	-	๓๙.๐๒ (๓๒)	๓๙.๐๒ (๓๒)	๒๑.๙๕ (๑๘)
๖.๘ ตัดการระงับความกังวลของครอบครัว	๕๗.๕๕ (๒๗)	๔๒.๔๕ (๒๐)	-	๕๖.๐๙ (๔๖)	๑๙.๕๑ (๑๖)	๒๖.๔๘ (๒๐)
๖.๙ มีโอกาสช่วยเหลือทำประโยชน์ต่อสังคม	๗๐.๒๑ (๓๓)	๒๙.๗๙ (๑๔)	-	๓๑.๗๐ (๒๖)	๑๕.๖๓ (๑๒)	๕๖.๐๙ (๔๖)
๖.๑๐ ช่วยเผยแพร่พุทธศาสนา	๗๘.๗๒ (๓๗)	๒๑.๒๗ (๑๐)	-	๒๘.๐๔ (๒๓)	๓๐.๔๘ (๒๕)	๑๗.๐๗ (๑๔)
๖.๑๑ ช่วยแบ่งเบาภาระของสังคม	๖๑.๗๐ (๒๙)	๓๘.๒๙ (๑๘)	-	๕๑.๒๑ (๔๒)	๑๘.๗๙ (๑๕)	๓๐.๔๘ (๒๕)
๗) แม่ชีสมควรมีบทบาทอย่างไรบ้าง <u>ในด้านศาสนา</u>						
๑) เผยแพร่ศาสนาทางสื่อมวลชน	๕๕.๓๑ (๒๖)	๒๓.๔๐ (๑๑)	๒๑.๒๗ (๑๐)	๔๗.๕๖ (๓๙)	๒๘.๐๔ (๒๓)	๒๔.๓๙ (๒๐)
๒) เข้าร่วมกับภิกษุสงฆ์ในพิธีต่าง ๆ ทางศาสนา	๕๓.๑๙ (๒๕)	๒๗.๖๕ (๑๓)	๑๙.๑๕ (๙)	๕๗.๓๑ (๔๗)	๒๘.๐๔ (๒๓)	๑๕.๖๓ (๑๒)
๓) อบรมศีลธรรมแก่ประชาชน	๑๐๐ (๔๗)	-	-	๗๒.๒๖ (๖๕)	๒๐.๗๓ (๑๗)	-
๔) ช่วยหาเงินสร้างและบำรุงวัด	๕๕.๓๑ (๒๖)	๒๕.๕๓ (๑๒)	๑๙.๑๕ (๙)	๔๘.๗๘ (๔๐)	๓๐.๔๘ (๒๕)	๑๘.๗๙ (๑๕)

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาท ของแม่ชี	แม่ชี			ประชาชน		
	เห็นด้วย ร้อยละ (จำนวน)	ไม่แน่ใจ ร้อยละ (จำนวน)	ไม่เห็นด้วย ร้อยละ (จำนวน)	เห็นด้วย ร้อยละ (จำนวน)	ไม่แน่ใจ ร้อยละ (จำนวน)	ไม่เห็นด้วย ร้อยละ (จำนวน)
<u>ในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง</u>						
๑) ให้คำปรึกษาแนะนำในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชีวิต	๔๘.๙๓ (๒๓)	๒๙.๗๘ (๑๔)	๒๑.๒๗ (๑๐)	๔๒.๖๘ (๓๕)	๒๐.๗๓ (๑๗)	๓๖.๕๘ (๓๐)
๒) สอนหนังสือ เด็กยากจน	๗๒.๓๔ (๓๔)	๒๗.๖๕ (๑๓)	-	๗๘.๐๔ (๖๔)	๒๑.๙๕ (๑๘)	-
๓) เป็นอาสาสมัครท้องถิ่นยามจำเป็นหรือ เกิดเหตุฉุกเฉินและให้ความช่วยเหลือ แก่ผู้ขาดแคลน	๖๕.๙๕ (๓๑)	๓๔.๐๔ (๑๖)	-	๕๗.๕๖ (๓๙)	๑๘.๒๙ (๑๕)	๓๔.๑๔ (๒๘)
๔) อบรมให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ ประชาชน	๕๓.๑๙ (๒๕)	๒๕.๕๓ (๑๒)	๒๑.๒๗ (๑๐)	๗๘.๐๔ (๖๔)	๑๔.๖๓ (๑๒)	๗.๓๑ (๖)
๕) ดูแลคนชราและพยาบาลคนป่วยอนาถา	๕๓.๑๙ (๒๕)	๒๓.๔๐ (๑๑)	๒๓.๔๐ (๑๑)	๖๕.๘๕ (๕๔)	๒๑.๙๕ (๑๘)	๑๒.๑๙ (๑๐)
๖) ช่วยหาเสียงสนับสนุนผู้แทนและการ ไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทน	-	-	๑๐๐ (๔๗)	-	-	๑๐๐ (๘๒)
๘) บทบาทของแม่ชีสมควรจะได้มีการปรับ- ปรุงแก้ไข						
๘.๑ เลิกยุ่งเกี่ยวกับโลกภายนอก	๒๓.๔๐ (๑๑)	๓๘.๒๙ (๑๘)	๓๘.๒๙ (๑๘)	๑๔.๖๓ (๑๒)	๙.๗๕ (๘)	๗๕.๖๐ (๖๒)
๘.๒ มีบทบาทในการดูแลวัดและศาสนา มากขึ้น	๗๒.๓๔ (๓๔)	๒๗.๖๕ (๑๓)	-	๙๖.๓๔ (๗๙)	๓.๖๕ (๓)	-
๘.๓ มีบทบาทเพิ่มขึ้นในสังคมทุกด้าน ที่เห็นว่าเหมาะสม	๕๗.๕๖ (๒๗)	๒๑.๒๗ (๑๐)	๒๑.๒๗ (๑๐)	๙๑.๕๖ (๗๕)	๖.๐๙ (๕)	๒.๑๓ (๒)
๙) สมควรให้มีการทบทวนให้การบวชชีเป็น การบวชภิกษุณีสงฆ์โดยจะมีการกำหนด เงื่อนไขคุณสมบัติของผู้บวชได้	๔.๒๕ (๒)	๑๐.๖๓ (๕)	๘๕.๑๐ (๔๐)	๖.๐๙ (๕)	๘.๕๓ (๗)	๘๕.๓๖ (๗๐)

ภาคผนวก : ง

ระเบียบปฏิบัติของแม่ชีที่สถาบันแม่ชีไทยเป็นผู้กำหนด

ระเบียบปฏิบัติ ของมูลนิธิสถาบันแม่ชีไทย

หมวด การปฏิบัติ

๑) แม่ชีทุกท่านต้องมีหนังสือสุทธิบรรณประจำตัว เพื่อเป็นเครื่องแสดงหลักฐาน ไม่-
เป็นแม่ชีไร้สังกัด และ เมื่อจะเลิกจากความเป็นแม่ชีต้องมอบสุทธิบรรณนั้นแก่หัวหน้าสำนัก

๒) แม่ชีทุกสำนักต้องส่งบัญชีสำมะโนครัวของแม่ชีทุกท่านที่อยู่ในสำนักของตนไปที่สำนัก
งานสถาบันปีละหนึ่งครั้ง ภายในเดือนสิงหาคมของแต่ละปี เพื่อรวบรวมเก็บไว้เป็นหลักฐาน เช่น
เดียวกับทางคณะสงฆ์ และจะได้ทราบจำนวนแม่ชีไปทั้งหมด

๓) ผู้แรกจะเข้ามาบวชในสำนักแม่ชีใด ต้องมีผู้รู้ทางสำนักแม่ชีนั้นเป็นผู้รับรอง ตาม
ระเบียบที่ทางสำนักจะแจ้งให้ทราบ และต้องได้รับอนุมัติการบวชในสำนักนั้นจากหัวหน้าสำนักและ
กรรมการของสำนักเป็นเอกฉันท์กับต้องศึกษาในข้อธรรม ๔ ข้อให้เข้าใจ

๑. คำขอบวช
๒. มรรยาท ๔
๓. กรรรมบท ๑๐
๔. คำอาราธนาและสมาทานศีล ๘
๕. องค์กรของศีล ๘ (องค์กรสำหรับตัดสิน)
๖. เมถุนสังโยค ๗
๗. เลขียวัตถ ๗๕
๘. สาราณียธรรม ๖
๙. อุปกิเลส ๑๖

ต้องท่องข้อความข้อ ๑ ถึงข้อ ๖ ให้ได้ก่อนจึงจะบวช ไม่ควรบวชสตรีที่ทุพพลภาพ หรือเป็นโรค
ติดต่อกทุกชนิด และสตรีที่ชราเกินควร ไม่สามารถบำเพ็ญกิจวัตรได้

๔) ในการบวชต้องบวชในหมู่ภิกษุครบองค์สงฆ์ ตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป เว้นไว้แต่ในถิ่นที่
ไม่สามารถหาภิกษุครบ ๔ รูปได้ ในกรณีเช่นนี้การบวชจะบวชในภิกษุเพียง ๒ รูป ก็ได้

๕) แม่ชีต้องโกนผมโกนคิ้วเดือนละ ๑ ครั้ง และต้องใช้เครื่องนุ่งห่มแบบเดียวกัน คือ
เสื้อชั้นในแขนเตี้ยอยู่ข้างซ้าย ไม่ใช่เสื้อยกทรง เสื้อชั้นนอกคอกลมชิดคอ แขนสามส่วน ผ้านุ่ง
ใช้ผ้าอุงธรรมดา ไม่ใช่ผ้าอุงสำเร็จ ไม่ใช่ผ้าลูกไม้ทุกชนิดติด เครื่องนุ่งห่ม อันเป็นเครื่องประดับ

เกินความจำเป็น เครื่องนุ่งห่มต้องใช้สีขาว ไม่ใช่สีอื่นนอกจากผ้าสำหรับนุ่งอาบน้ำ หรือผ้าสำหรับใช้อยู่ในป่าให้ใช้ผ้าสีดินแดงได้บ้าง เครื่องนุ่งห่มต้องรักษาให้สะอาดอยู่เสมอ และต้องไม่นำเครื่องแบบของแม่ชีมาแต่งให้เด็ก เป็นการทำเล่น และแม่ชีไม่ควรนำเครื่องแต่งตัวของฆราวาสมาแต่งแม่จะเป็นการทดลองก็ตาม

๖) แม่ชีต้องนุ่งห่มให้เรียบร้อยเมื่อเวลาออกนอกบริเวณสำนัก เวลารับแขกทุกประเภท เวลาไปหาพระ และเวลาบริโภคน้ำ แม่ชีควรใช้รองเท้าสันเตี้ยและเลือกสีที่สุภาพไม่มีลวดลาย ไม่สวมหมวกนอกนอกสำนักหรือในกาลเทศะอันไม่สมควร ให้ใส่แต่เวลาทำงานตากแดดตากฝน ในสำนักควรใช้ร่มที่มีสีสุภาพไม่มีลวดลาย และไม่กางร่มคันเดียวกันเดินสองท่านไปไหน ๆ แม่ของใช้อื่นเช่น กระเป๋าหรือย่าม ควรใช้สีขาวให้เหมาะสมแก่ภาวะของตนเช่นเดียวกัน

๗) เมื่อบวชแล้วต้องเอาใจใส่ในการท่องสวดมนต์ ต้องเข้าประชุม ท้าวไตรเข้า เย็นทุกวัน ต้องเรียนธรรมศึกษาเป็นอันดับแรก และเรียนบาลี อภิธรรม หรือวิชาที่เหมาะสมแก่ภาวะของแม่ชี แม่ชีต้องไม่ศึกษาริชาตต่าง ๆ ทางโลกปะปนกับฆราวาสนอกสำนัก แต่ในสำนักไม่ห้าม และวิชาที่ศึกษานั้นต้องไม่ขัดกับภาวะของแม่ชี

๘) แม่ชีผู้บวชใหม่ จะต้องอยู่ศึกษาเล่าเรียนในสำนักนั้น ถ้ามีความประสงค์จะอยู่ในสำนักอื่น ต้องให้หัวหน้าและคณะกรรมการเห็นสมควรว่า มีความประพฤติถูกต้องตามระเบียบของสถาบัน จึงจะอนุญาตให้ไปได้ แต่ถ้าแม่ชีนั้นไม่ประพฤติตามระเบียบของสถาบัน ก็ไม่ควรอนุญาตให้ไป ถ้าจะไปจริง ๆ ก็ต้องให้สึกเสียก่อนจึงจะไปได้

๙) แม่ชีต้องไม่เป็นหมอลอ หมอนวด ทรงเจ้าเข้าผี เป็นหมอเวทมนต์ และไม่เล่นการพนันทุกชนิดแม้ลือตเตอรัฐบาล แม่ชีต้องไม่ไว้เล็บยาว ไม่ทาเล็บ ไม่สูบบุหรี่ และไม่ใช่ลูกประกาศ้าหยอก

๑๐) แม่ชีไม่ควรทำความคุ้นเคยสนิทสนมกับบุรุษ ภิกษุ สามเณร แม้เป็นญาติกันก็ตาม เมื่อมีธุระจำเป็นที่จะรับรองหรือพูดคุยกัน ให้รับรองในสถานที่สมควร และพร้อมด้วยองค์ ๓ คือ ไม่ลับหู ลับตาและมีเพื่อนหญิงที่รู้จักความอยู่เป็นเพื่อน ถ้าเกิน ๑ หุ่มนไปแล้วห้ามรับรอง การไปหาภิกษุ หรือสามเณร ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรไป ถ้าจำเป็นจะต้องไปให้มีเพื่อนหญิงที่รู้จักความไปด้วย ต้องไปอย่าให้เกิน ๑ หุ่มน เว้นแต่จำเป็นที่สุด เช่น เกิดอันตรายหรือเรื่องเกี่ยวกับการเจ็บการตาย แม่ชีไม่ควรเดินทางร่วมกับภิกษุสามเณรตามลำพังแม้จะมีฝ่ายละหลายรูปก็ตาม ต้องมีฆราวาสไปด้วย

๑๑) แม่ชีต้องไม่ติเตียนทานของผู้บริจาค ในเวลารับประทานอาหาร ห้ามติเตียนอาหารและพูดคุยกัน แม่ชีผู้ป่วยใช้ประสงค์จะรับประทานอาหารมือเย็น ต้องลาจากเพศแม่ชีก่อน เมื่อหายป่วยแล้วจึงบวชใหม่ นับพรรษาไปใหม่ และแม่ชีไม่ควรร่วมวงอาหารกับฆราวาส

๑๒) เกี่ยวกับคำพูด แม่ชีต้องกล่าววาจาสุภาพและใช้สรรพนามที่เหมาะสมแก่เพศภูมิของตน ในเวลาพูดกับแม่ชีหรือคนอื่น ต้องไม่ใช้วาจาดูหมิ่นเหยียดหยามล่วงเกินแม่ชีด้วยกัน ต้องเปิดโอกาสให้แม่ชีด้วยกันตักเตือนหรือสั่งสอนโดยธรรม

เมื่อมีเรื่องไม่ดีไม่งาม เกิดขึ้นในสำนักและได้พิจารณาเสร็จสิ้นไปแล้ว ต้องไม่นำเรื่องนั้นมาพูดถึง และไม่พูดถ้อยคำที่จะนำความเสื่อมเสียมาสู่หมู่คณะหรือสำนัก ไม่ควรนำเรื่องภายในออกไปภายนอก โดยเฉพาะที่นำความเสื่อมเสียมาสู่หมู่คณะ ไม่ควรพูดสลับ ชู้ ตวาด กล่าวโทษผู้อื่นโดยการคาดคะเน ไม่ควรพูดอวดคุณความดีที่มีในตน เพื่อให้ผู้อื่นนับถือ ต้องไม่เป็นแม่สื่อ ไม่ควรส่งเสียงดังในที่ประชุม

๑๓) แม่ชีต้องไม่อยู่บ้านนานโดยไม่มีเหตุจำเป็น หากญาติสนิทป่วยไข้หนัก ไม่มีผู้อื่นช่วยรักษาพยาบาล หรือตนเองตกอยู่ในสภาพเช่นนั้นจะไปเพื่อรักษาพยาบาลได้คราวละไม่เกิน ๑ เดือน

๑๔) จดหมายทั้งเข้าและออกจากสำนักแม่ชี ต้องให้หัวหน้าสำนักหรือกรรมการผู้ได้รับหน้าที่ตรวจ ใต้ตรวจเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อเปลื้องมลทินอันจะเกิดแก่แม่ชีได้

๑๕) ห้ามแม่ชีเลี้ยงเด็กชาย และห้ามนำเด็กหญิงอายุต่ำกว่า ๗ ขวบมาเลี้ยงในสำนัก เว้นแต่จำเป็นและเป็นการชั่วคราว ซึ่งได้รับอนุมัติจากหัวหน้าสำนักแล้ว และต้องควบคุมเด็กที่อยู่ในความปกครอง ไม่ให้ทำความเดือดร้อนก่อความรำคาญแก่ผู้อื่น เด็กหญิงอายุเกิน ๑๕ ปีต้องให้บวชเป็นแม่ชีจึงจะอยู่ได้ หากไม่บวชจะอยู่ในสำนักไม่เกิน ๓ เดือน เว้นไว้แต่คนรับใช้และผู้มาปฏิบัติ

๑๖) แม่ชีไม่ควรติดตั้งเครื่องโทรทัศน์ในที่อยู่ของตน ส่วนวิทยุเครื่องบันทึกเสียงต้องเปิดเฉพาะเรื่องที่ไม่เป็นข้าศึกแก่พรมจรรย์ และห้ามเปิดเสียงดังเกินประมาณ จะเป็นการรำคาญแก่ผู้อื่น

๑๗) แม่ชีต้องไม่รับจ้างทำอะไร ๆ ทั้งในและนอกสำนัก ไม่รับใช้ฆราวาสเพื่อสินจ้างรางวัล แม่ชีต้องไม่ทำการค้าขายเป็นนายหน้าซื้อขาย ไม่ไปเที่ยวตั้งต้นเทียนและขายทองในสถาน

ที่อื่น ๆ เว้นไว้แต่ในวัดที่ปกครองตนเอง และไม่เที่ยวแจกฐีกาเรียไร ตามบ้านเรือนที่มีโชงญาติ มีโชงปวารณาโดยอาศัยวัดสำนัก ภิกษุ ครูอาจารย์ เป็นเครื่องอ้าง

๑๘) แม่ชีที่มาจากสำนักอื่น ประสงค์จะอยู่สำนักใดต้องได้รับอนุมัติจากหัวหน้าสำนักนั้น หรือคณะกรรมการของสำนักนั้นเสียก่อนจึงจะอยู่ได้ และ เมื่ออยู่แล้วต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของ สำนักนั้นทุกประการ และถ้าเสียความประพฤติ ก็หมดสิทธิที่จะอยู่ในสำนักนั้นต่อไป

๑๙) แม่ชีผู้บวชใหม่แม้มีอายุมากก็ต้องทำความ เคารพยำเกรงแม่ชีผู้บวชก่อนแม้อายุน้อยกว่าเมื่อประพฤติผิด ถ้าหัวหน้าสำนัก หรือเพื่อนพรหมจรรย์ตักเตือนด้วยเมตตาจิต ต้องทำความ เอื้อเฟื้อและเคารพ ไม่แสดงอาการโกรธ โต้เถียง พุดจาจรุกราน เมื่อจะแสดงความคิดเห็นของตนก็ควรแสดงอย่างมีเหตุผลและสุภาพ

๒๐) แม่ชีต้องมีการอธิษฐานพรรษา เมื่อความจำเป็นเกิดขึ้น ก็ควรสัตตาทะไป คือ ไปได้ไม่เกิน ๗ วัน ความจำเป็นที่ควรไปได้ คือ ญาติป่วยหนัก ไปเพื่อระงับการสีกของเพื่อน พรหมจรรย์ ไปเพื่อกิจพระศาสนา

๒๑) แม่ชีอยู่ในสำนักใด ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของหัวหน้าสำนักนั้น ต้องขึ้นประชุมเพื่อแสดงโทษ และรับฟังโอวาทจากหัวหน้าสำนักหรือผู้แทนหัวหน้าเดือนละ ๒ ครั้ง คือวันโกน กลางเดือน และสิ้นเดือน

๒๒) แม่ชีผู้ที่จะ เป็นหัวหน้าสำนักนั้นต้องได้รับ เลือกจากคณะแม่ชีที่อยู่ในสำนักเดียวกัน และเจ้าอาวาสที่ปกครองสำนักนั้นเห็นสมควรด้วย ควรมีรองหัวหน้าด้วยการเลือกตั้งดังกล่าว เมื่อหัวหน้าสำนักถึงแก่กรรม และยังมีได้มีการเลือกตั้งหัวหน้าใหม่ ให้รองหัวหน้าทำหน้าที่แทนหัวหน้าไปก่อน จนกว่าจะมีการเลือกตั้งหัวหน้า และรองหัวหน้า

๒๓) หัวหน้าสำนักต้องเป็นผู้แทนของสำนักในกิจการต่าง ๆ ต้องประพฤติตนให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยของสถาบัน เมื่อไม่เอื้อเฟื้อต่อระเบียบวินัย และข้อวัตรปฏิบัติ ให้แม่ชีที่อยู่ในสำนักนั้นประชุม เลือกหัวหน้าขึ้นปกครองใหม่ ผู้เป็นหัวหน้าไม่ควรจัดการบวชพราหมณี ระเบียบนี้ควรแจ้งให้เจ้าอาวาสที่ปกครองสำนักทราบ

หมวด บทลงโทษ

ระเบียบนี้ ถ้าแม่ชีฝ่าฝืนไม่ยอมทำตามครั้งที่ ๑ ให้แม่ชีผู้เป็นหัวหน้าสำนักกล่าวตักเตือน ถ้าขึ้นละเมิดเป็นครั้งที่ ๒ อีก ให้หัวหน้าสำนักนำเข้าสู่ที่ประชุม ลงทัณฑ์กรรม ถ้าไม่เข็ดหลาบขึ้นทำซ้ำอีกเป็นครั้งที่ ๓ ให้ที่ประชุมพิจารณาลงพรหมทัณฑ์ คือห้ามแม่ชีอื่นคบหาสมาคมกับแม่ชีนั้น ห้ามร่วมประชุมงดทำกิจกรรมของหมู่ชีวาระยะหนึ่ง ตามระยะเวลาที่ประชุมกำหนด ถ้าขึ้นละเมิดทำซ้ำ หรือทำผิดร้ายแรงเพียงครั้งเดียวให้ที่ประชุมสั่งให้สึก หรือไล่ออกจากสำนักนั้น และยึดสุทธิบัตรณ

ภาคผนวก : จ

ระเบียบปฏิบัติงานของแม่ชีที่ศูนย์ภคินีภคเณศไทย เขาล้าน จ.ตราด

ระเบียบการปฏิบัติงานที่ศูนย์สภาภาษาไทย เขาล้าน จ.ตราด
ของมูลนิธิสถาบันแม่ชีไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

๑. การนำเด็กสวดมนต์ ให้นำเป็นวรรค ๆ ตามแบบที่มีไว้ กล่าวให้ชัดเจน อย่าให้ตะกุกตะกัก ให้มีการพุทธธรรมะหรืออธิบาย เรื่องของศีลเล่าพุทธประวัติหรือ เรื่องชาดก ตามแต่โอกาสจะอำนวย
๒. กับคนต่างชาติต่างศาสนา ไม่พึงขอรอะไรเขา ไม่พึงแสดงต่อเขาว่าเราไม่มีอะไรต้องการอะไรจะทำให้เขาดูหมิ่นดูแคลนเอาได้ว่า คนในพุทธศาสนาไม่สันโดษ มีเรื่องอะไรขอให้ปรึกษาทางสถาบันฯ หรือ เลขาศูนย์
๓. เครื่องวิหุ โทรทัศน์ห้ามเปิดเอง ห้ามขับรถ ห้ามตัดผมให้บุรุษเป็นอันขาด พึงสังวรไว้ว่าเราเป็นนักบวช
๔. เสื้อผ้าที่ระเบียบของสถาบันฯ ห้ามใช้ อย่างนำไปใช้เป็นอันขาด การเปลี่ยนเสื้อผ้าเวลาอาบน้ำให้เปลี่ยนในห้องน้ำ ห้ามนุ่งกระโจมอกนอกห้องน้ำเด็ดขาด
๕. เวลานอนต้องนุ่งห่ม เตรียมพร้อมไว้เสมอ เพราะเราอาจจะต้องออกจากที่นอนกระทันหัน โดยไม่ทันรู้ตัวก็ได้
๖. ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของหัวหน้าศูนย์ฯ และเลขาศูนย์ฯ อย่างเคร่งครัด และต้องแสดงการเคารพธงชาติ
๗. ให้สวดมนต์ที่หน้าห้องพระ เป็นประจำตามเวลา และทำสมาธิตามสมควร
๘. หากชาวเขมรเชิญรับไทยทาน (ทำบุญ) ต้องแจ้งให้เลขาศูนย์หรือหัวหน้าทราบก่อน หรือให้เขาเชิญต่อเลขาศูนย์ฯ
๙. การออกจากศูนย์ไปที่ใด ๆ ต้องแจ้งให้เลขาหรือหัวหน้าศูนย์ทราบก่อน ไม่ควรไปเดินเล่นชายทะเล เว้นไว้แต่ไปเป็นคณะ (ชุดขาวห้ามลงน้ำหรืออาบน้ำฝนกลางแจ้ง)
๑๐. อย่าซื้อของจากชาวเขมร (เว้นแต่ว่าทางศูนย์ไม่ขัดข้อง) อย่าให้เงินชาวเขมร สิ่งของที่ไม่ทั่วถึงกันก็ไม่ควรให้ ถ้ามีการแจ้งควรแจ้งเลขาศูนย์ทราบก่อน
๑๑. พึงสำรวมระวัง กิริยา วาจา และการกระทำอยู่เสมอ อย่าแสดงกิริยาอย่างชาวบ้าน เพราะบัดนี้เรามีเพศต่างจากคฤหัสถ์แล้ว อากาการกิริยาใด ๆ ของสมณะเราต้องทำอาการนั้นๆ

๑๒. ฟังสังวรเรื่องเพศตรงข้าม ไม่รับสั่งของด้วยมือต่อมือ ไม่คลุกคลีเล่นเหย้าเหยกัน ไม่แสดงกิริยา วาจา และสายตา อันล่อแสดงในทางที่ไม่ดีงาน ไม่พูดคุยกับบุรุษโดยไม่มีเพื่อแม่ชื้อผู้ด้วย
๑๓. อาหารดักแต่พออิ่ม ต้องนึกเสมอว่า ผู้อื่นรับประทานที่หลังเรา อย่าทำตนเป็นคนเลี้ยงยาก และรุ่มรวย
๑๔. เครื่องดื่มอันมีสิ่งเจือปนเข้าในอาหาร ห้ามดื่มในเวลาวิกาล และของว่างอันจัดเข้าในประเภทอาหารห้ามบริโภคในเวลาวิกาล ตั้งแต่เที่ยงแล้วไปจนถึงอรุณของวันใหม่
๑๕. อย่าทำตนเป็นหมอดู และทำการดูให้ผู้อื่น ฟังเป็นผู้สันโดษ ไม่ฟังขอสั่งของใด ๆ จากผู้อื่น
๑๖. ฟังตั้งความสามัคคีไว้ในเพื่อนร่วมงานทั้งหมด ไม่ก่อการแตกแยกด้วยวิวาทาธิกริตใด ๆ ไม่ล่วงเกินคนในศาสนาอื่น ด้วยลัทธิของเรา-ของเขา ระหว่างปฏิบัติงานต้อง เพิ่มพูนความรู้ของตนเองด้วยประสบการณ์เสมอ ๆ
๑๗. ให้กรอกรายการในสมุดงาน รายงานส่งเลขาธิการ รายงานส่งมูลนิธิสถาบันแม่ชีไทยฯ ให้เรียบร้อยชัดเจน

ประวัติผู้เขียน

นางสุขใจ พุทธิวิเศษ เกิดเมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๔๙๕ สำเร็จการศึกษาปริญญา-
บัณฑิต พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้รับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต แผนกศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทบัณฑิต ในแผนกวิชาสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในขณะที่ศึกษาอยู่ได้ทำงานตำแหน่งนักวิชา
การศึกษา คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขต เจ้าคุณทหาร ลาด-
กระบัง กรุงเทพฯ

ปัจจุบันทำงานตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ฝ่ายประสานงานการเกษตร สำนัก
งานเลขานุการกรม กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

